

2614.

Xm. 188.

AMOENITATES MEDICAE,

CIRCA
CASVS MEDICO PRACTICOS
HAVD VVLGARES.

DECAS PRIMA.

PRAEMISSA EST
MEDITATIO AD HISTORIAM
ELECTRICITATIS.
ANTIQUAM,

AVCTORE
D. HENR. FRID. DELIO.

BOERHAAVE
in Praelect. Instit. med.

Qui medicinae se addixit, tenetur ex scientiae nostrae natura, ut addiscat id omne, quod de vniuersa arte aut veteres aut recentiores certum et indubitatum docuerunt; deinde ut his demonstratis fideliter addat proprias observationes suas: ea certe perfectione, quae in hominum intellectum cadit.

LIPSIAE,
APVD THEOD. SCHWAN,
BIBLIOPOL. QVEDLINBURGENS.
M D C C XXXV.

AMOMENTATES
MEDICAL

STRA
CASVS MEDICO FRATRICVS
HABV VALDVS

DE CASVS FRIM.A.

MEDITATIO AD FRATREM

JOEN FRIED.
UNIVERS.
ZU HALLE

ROSE HALL

©

FRATRES
FRATRES
FRATRES

PRAEFAMEN.

Medicinam nil nisi tetrica at-
que spinosa fouere, pro co-
gnitionis modulo autumant multi.
Incertis dubiorum fluctibus agi-
tari eos putant, qui labefacta-
tum corpus humanum restitue-
re adlaborant. Exceptis Gram-
maticis nihil medicis vilius ef-
se, Plinium loquentem audi-
mus, iis vero, qui experimenta
per mortes agunt, et periculis

nostris sapiunt. Verum est, non
apologiam merentur, hocce cha-
ractere tanquam atro carbone
notati. Distinctas autem rerum
repraesentationes, phaenomeno-
rum corporis humani, per caus-
as cognitiones, et exoptatas la-
borum medicorum fines et effe-
ctus introsipientes, medicinam
non omni certitudine et dele-
ctatione, elegancia et suauitate
destitutam esse, vltro confite-
buntur. Per has tam cultas re-
giones excurrere in praesenti est
ani-

animus. Non equidem has qualescunque obseruationes amoenitatum nomine insignire erubescō. Ita tamen rem expediam, vt, quanta fieri poterit dextertate, veras morborum historias cum curationibus enumerem, atque nonnulla porismata inde ac animaduersiones epicrisi quadam deducam. Odiosum sectarii titulum ante omnia effugiam, sed sanioris medicinae principiis superstructa literis mandabo. Trado itaque lectori ingenuo obseruationum medicarum decadem

primam, quam in posterum adhuc aliae sequentur. Vtrum in enodandis intricatis interdum rebus felices fuerimus, iudicabit aequus et ingenuus lector. Enitendum eo est scriptori, ut doctorum suffragia mereatur, et infulsorum mores effugiat. Praefaminis loco cuius decadi meditationes quasdam, vel ad physicam et historiam naturalem, vel ad quandam medicinae partem spectantes, adiungam. Primum occupet locum

AD

*****

AD ELECTRICITATIS
HISTORIAM ANTIQVAM
MEDITATIO.

§. I.

Nostro tempore non de incrementis magis, ex corporum electricitate hauriendis, quam de incrementorum limitibus decernendum esse videtur. Electrum excellens materiae medicae subiectum omnes norunt. Et veteribus singulares eiusdem proprietates haud ignotae fuerunt, hoc tantum discrimine, quod fere solum in electro subsisterint, nostri vero in aliis corporibus eadem phaenomena detexerint, et mirum quantum electricitatis scientiam, praecipue per admirandam materiae electricae propagationem, ampliarint. Experimentis autem maiori auspicio coeptis, veterum, et praesertim historiae naturalis commentatoris Plinii de electro relata, referam.

§. 2.

Istum electri significatum, quando pro electro aurum, cui quinta argenti portio inest, pro istius temporis usu loquendi sumit, (a) ad succinum nostrum conferre, labor irritus erit. Inter metalla enim, licet incompleta, succinum nostrum quis refert? Forsan illa corona Syracusani tyranni, in qua mixtionis mensuram ex auro et argento detexit Archimedes, loco auri e tali electro confecta est, si quidem illud splendore aliis palmam praeripuit, Homero teste, qui Menelai regiam, auro, electro, argento et ebore fulsisse tradidit. Medium ergo inter aurum et argentum electrum constituit, aurum enim addito argento cura in electrum transmutari potuit.

§. 3.

Mittimus ergo metalla, et inter gemmas Plinii quaeramus electrum. Vbi enim de crystallis et murrhinis locutus est, proxime succinum ad illa accedere autumat. (b) Ortum eius fabula deri-

(a) Plin. hist. natural. Lib. XXXIII. C. IV. in fin.

(b) Lib. XXXVII. C. II.

vat a Phaëtonis fororibus, quarum lacrymas, dum in populos arbores mutatae erant, succinum quotannis fundere finxere Poëtae. Ex lincum vrina, e arboribus electridibus, e limo lacus electridis, ope solis, electoris vocati, gigni electrum alii putarunt. Maxime autem probabile agnoscit, (c) nasci e defluente pinei generis arboris medulla, vt gummi in cerasis, resina pineis, erumpere in insulis septentrionalis oceani, densari rigore vel tepore autumnali, et quod rapuit aestus intumescens in insulis, expelli denique in littora. Baltiam insulam succino praecipue fertilem fuisse, et pro maris purgamento ibi haberi, id digito nos fere Prussiam, hodie tanta succini thesaura expromentem, monstrat. Verum multae aliae regiones de eius patria certarunt. Germanis nostris autem multum tribuit Plinius, et inter fabulosa refert, eos succinum prius emisse a Guttonibus, cum potius in Germanorum littora succinum eiiciatur, sole radiis vehementioribus in Oceano pingues terrae succos educente. Glessum

A 5

alias

(c) C. III.

alias appellarunt, et insulam quandam multo succino refertam Glesariam vocarunt. Item succinum, tanquam ex succo arborum proueniens. Aliud adhuc gigni in insula Germanorum Osericta, et proueniens e cedri genere commemorat. (*) Felix Germania multorum aliorum munerum repertrix, cui et electrum natales olim debuit (**)!

§. 4.

(*) Obsoleta vocabula remittenda ad laboriosiores antiquitatis scrutatores iudico, vtrum maiora inde veteris electricitatis indicia reperire queant. Guttones vero Guthiae incolas olim fuisse videtur. Cum enim in mari Baltico inuentum fuerit electrum, Guthia vero, hodie Iutia, Iüeland, adiaceat mari Baltico, porro Guttones proximis Teutonibus electrum vendidisse nonnulli adseuerarint, sententia dicta inde confirmatur.

(**) Taciti de electro relata hic loci praetermittere iniustum foret. Effluorum autem gentem, Germaniae populum, mare scrutari, et solos omnium succinum, quod ipsi Glesum vocant, inter vada et in littore legere adfirmat. Omnis autem Germanorum scientia electricitatis vacillare videtur, quando: ipsis, inquit, in nullo
 vsu,

S. 4.

Curiosa, quae in scriniis naturalibus afferuantur, succina, nempe formicae, culices, lacertae, electro inclusae Plinius iam olim vidit, atque eadem adhaesisse musteo seu recenti, et adhuc liquido succino, postea indurato credidit (d).

S. 5.

Leuiorum corporum versus attritum electrum motus, Plinio fuit omnino notus (e). Attritu, inquit, digitorum, accepta caloris anima trahunt in se paleas
ac

vsu, pretiumque mirantes accipiunt. Sed, quod non Germanos, stricte sic dictos, putet, sed Effluorum gentem, de quibus paulo ante mentionem fecerat, et quos Barbaris assimilat, textus monstrat. Romanis autem non maiorem electri considerationem tribuit, sed tantum eorum luxuriam electro nomen dedisse, quod antea inter cetera maris eiectionem iacebat, refert. Reliqua, quae de natura succini tradit, cum Plinii relatione fere conueniunt. Vid. Tacit. de situ pop. et morib. Germ. cap. XXXV.

(d) Lib. XXXVII. C. III.

(e) Loc. cit.

ac folia arida ac philyras (*), vt magnes lapis ferrum. Dioclem et Theophrastum credidisse, quod praeter paleas et stramenta etiam aeris ac ferri laminas ad se rapiat, quoque narrat, paulo post vero addit: ego falsum id totum arbitrator (f). Gloriantur nostri de inuenta attractionis causa, scilicet vertiginosa atmosphaerae electricae mota. Et verum est, admoueamus manum globo vitreo ope machinae rotato et electricato, et auram quasi in verticem motam animaduertemus. Forsan et hoc per caloris animam Plinius intellectum voluit, cum saepius pro ventulo et aëre sumatur anima. Nonne curiosos veteres miramur, qui vestium fimbria ab electro rapi obseruarunt (g), quos fortassis imitati homines etiam electricare ausi fuimus?

§. 6.

De flamma corporum electricorum dubii haeremus, vtrum Plinio eandem sci-

(*) Tenuis arboris tiliae cortices, quibus veteres ad scribendum utebantur.

(f) loc. cit.

(g) C. II.

scientiam adiudicemus, nec ne. Locus quidem (h): Philemon negavit flammam ab electo reddi, a strenuis antiquorum defensoribus de scintillulis corporum electricorum interpretari posset, praesertim si conferatur cum Cap. III. ubi chryseletrum, seu quod aurei coloris est, ignium rapacissimum esse refert, et ardescere celerrime si iuxta fuerit. Verum aequitati studeamus. De igne communi sermonem esse, videtur. Flamma accenso succino producta, resinosa tantum indolis, succinum esse, probat. In attritu enim pineum odorem spargere et accensum taedae modo et nidore flagrare obseruauit (i). Guttones vero pro ligno ad ignem succino usus fuisse (k), credere nos iubet, eos scintillas ab attrito electo reddi, non ignorasse. Propagatione vero materiae electricae, nostros plura praestitisse, et electricati hominis digito spiritum vini accensum fuisse, quem fugit?

§. 7.

(h) ibidem. (m) (i) Lib. XXXVII. C. III.
(k) C. II.

§. 7.

Ignes ceterum in miraculis habuerunt olim (1). Proventus enim multiformis ignium ex rariorum corporum attritu, gratum ipsis negotium dedit. Attritis lignis, scintillas gigui, repentinos ignes exsistere in corporibus humanis, exemplo Marcii ardentis, interemptis Scipionibus in Hispania milites ad vitionem exhortantis, ipsorum obseruatio nobis reliquit. (m) Taceo gemmarum lucem.

§. 8.

Circa vsum electri animaduersiones spargit Plinius. (n) Praestare aliquid, etiam in amuletis, et quando alligatur, largitur quidem, sed non ob eundem vsum feminis placere refert, multo magis ad ostentationem ferri vituperat. Nostro tempore eundem morem inualuisse patet. Contra pituitas, tonsillarum et faucium vitia, nec non lymphatio-

(1) L. II. C. CVII, (m) ibid. (n)
L. XXXVII. C. III.

tiones prodesse, audiuerunt, hinc brachialia, collaria Flus-Corallen, aurium appendicula confici curant. Pallefcunt quidem interdum succina collo gestata, sed quis ad aliam cauffam quam ad sudoris aliorumque effluuiorum conspurcationem confugiet? id quod et corallii, auro argentoque accidit. Es ziehe die Flüffe an sich dicunt, forfan vt folia auri versus corpus electrificatum mouentur. Scilicet. Bona intentio. Vnius rei plures possunt esse fines. Et vsum et delectationem volunt. Plus vltra iam procedimus, et non tantum vsum electri externum concedimus, sed et electrificatione corporum sanitati consulere, non dubitamus. Optandum, vt spei respondeant effectus. Interim electri electa praeparata interne nobis commendata habeamus. Genuina enim et concentrata essentia succini in lymphae vitis, catarrhis sic dictis frigidis, speciatim in fluore albo mulierum placidaque toni restitutione, quanta praestet experientia loquitur. Cum melle, mastiche, aqua sumtum in puluere, stomachi, aurium vitis et febri-

MUSEUM I. M. D. (6)

febris mederi olim quoque creditum fuit.

§. 9.

Vfus oeconomicus, ex attractione succini petitus, foeminis Syris (o) familiaris fuit, verticillos nimirum ex electro confecerunt, quos harpaga vocarunt, sine dubio vt compendium laboris, per faciliorem fili attractionem, haberent. Videtur ergo plura electri commoda iam veteribus nota fuisse, quae nos inter deperdita numerare debemus, ad haec etiam referenda erit adulteratio gemmarum per succina, quia omni colore tingi et mutari poterunt, praecipue radice anchusae, saevo haedorum, et conchylio.

§. 10.

Laude sua non defraudandos esse maiores nostros censui, qui tantum praestiterunt, quantum potuerunt. Nostrium circa hanc electri consideratio-
nem

(o) C. II. L. XXXVII.

nem esto, vt nouus accendatur ignis, ea intimius scrutari, quae iam olim fuisse et nunc sunt in tanta aestimatione. De corporum enim electricitate inuenta fere idem iam valet, quod de speculis causticis inuentis Plinius reliquit p): Excedit, inquiens, profecto omnia miracula vllum diem fuisse, quo non cuncta conflagrarent, cum specula quoque concava, aduersa solis radiis, facilius etiam accendantur, quam vllus alius ignis. Eo namque peruentum est, vt omnia fere corpora igne electrico flagrare videamus. Aetherem commotum igne etiam electrico gaudere, machina Hauksbecana testatur. Quid mirum, quod corpora coelestia pro electricis habeamus, tanquam in atmosphaera electrica motas? quod porro motum eorum regularem, et aequilibrium a mutua et aequali attractione deriuent alii? Succina denique ob peculiare conditiones et effectus tempore Plinii non in minore aestimatione fuisse, quam apud nos, vel ex eo iudicandum, quod Nero Popeae suae
capil-

p) L. II. Cap. CVII.

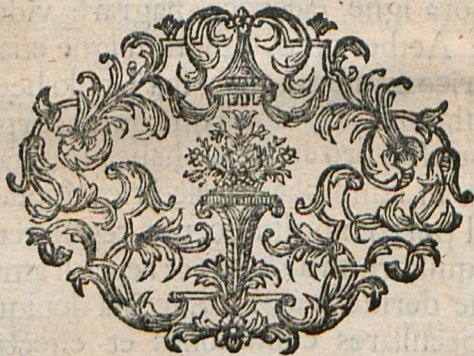
B

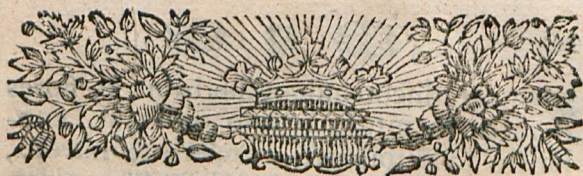
capillos fuccina appellauerit. Sic optimis rebus miscetur vanitas, quae cum aliis officiis scientias remorat, et generosis animis saepius obstacula ponit, si omnibus nervis, omnia ad maiorem vtilitatem euehere intendunt. Interea et in his tentasse fat est. Dabam

Wernigerodae. Idib. April.

MDCCXXXV.

AMOE-

AMOENITATVM MEDICARVM
DECAS PRIMA.

CASVS I.

EFFICACIA ARNICAE IN
MORBO E LAPSIV.

Faber ferrarius, quadraginta et octo annorum, habitus corporis robustioris, situ supino versus incudem, cuspede obtusiori praeditum, labitur. Regio praesertim hypochondriaca lateralis sinistra affligitur. Respiratio mox intercipitur, et semianimis, in lectum depositus, situm corporis horizontalem ferre nequit. Per abdomen et pectus spasmi excurrunt angustantes, et vomendi conatus per interualla redeunt. Punctiones, pleuritidem spuriam aemulantes, symptomata augent. Locus autem dolens aliquantum tumet, et sigillatus est. Accersitus venae sectionem in brachio confestim institui iussi, et ad sanguinem sta-

gnantem discutiendum herbam et flores Arnicae in infuso aquoso ordinavi, coniuncto simul puluere temperante nitroso, cinnabarino, cum cortice Cascarillae mixto. Sanguine ventilato angustiam paululum dissipari, sensit aegrotus, situs corporis erectus vero, et brachii sinistri inter eleuandum summus dolor mansit. Post aliquot dies tussis sicca primo, deinde cum aliqua exscreatione secuta est. Herbae ergo Arnicae radicem ari, pimpinellae et liquiritiae admiscui. Calide vsurpato hoc infuso, cum noctu in lectum se deponere tentauerit patiens, gravissimis anxietatibus et doloribus versus locum affectum corripitur. Denuo autem idem infusum propinatur, quo facto post duas horulas dolores remittunt, et brachia, quae antea eleuari non poterant, feliciter mouet, erectusque ambulat remittentibus reliquis symptomatibus. Loco dolenti emplastrum saponatum Barbette cum camphora applicabatur. Quia vero dolores abdominales non in totum cessabant, orgasmo sanguinis non amplius praesente laxante e pillulis Becheri et extr. panchym. Crollii colophonem addidi, quippe quod etiam faeces sanguinolentas, cum aegri leuamine eduxit, quo facto puluis antea nominatus, adhuc per aliquot dies continuatus sanitatem aegro restituit, consueto corporis motu postea confirmatam.

Epi-

Epicrasis.

1. Arnicae effectus in resolutione sanguinis stagnantis nostro tempore mirum quantum sese manifestavit. Videtur quidem, iam tempore Plinii hanc plantam lapsis adhibitam esse; commemorat enim Hist. natural. Lib. XXII. Cap. XVII. Vernulam ab arcis Atheniensis templo cecidisse et usu Parthenii sanatum fuisse, monstrata prius, Pericli Atheniensium principi, hac herba somnio a Minerua, quare assignata ei Deae, Parthenium vocata est. Verum characteres Plinii, cum nostra Arnica non plane conveniunt, nisi eo, quod aliis Asterici nomine veniat.

2. Et negandum non est, Arnicam veram Astere luteo saepius adulterari, contrariosque effectus produci. Bohemicae quidem, item Plauensi ante omnia, dictas vires tribuunt, sed Arnica in casu praesenti vsurpata, ex Hercynia Sylva prope Drutenstein petita est.

3. Inter effectus Arnicae potae numerant insequentes cardialgias, et angustantes vomendi conatus, ita vt a Christ. Io. Langio inter emetica relata sit. Verum plures esse, quibus infuso Arnicae sanitatem recuperatam esse, fatendum est, nulla tamen nausea nec vomitu sequente, vel hicce casus testatur,

tur, vbi primis diebus ista symptomata non sensit aeger.

4. Continuato quidem vsu, et coniunctis duobus radicibus resoluentibus ari, et pimpinellae semel hanc efficaciam, sed cum pulchro euentu exseruit. Cito ergo et tuto conualuit aeger, licet iucundum Arnicae medicamentum, tanquam non ad palatum, haud praebuisse videatur. Tamen principium anaricans salinum specificum, hosce iucundos effectus edere, de eo alii huius simplicis medicamenti scrutatores mecum consentiunt.

5. Quia in casibus subitaneis et nocturnis aqua calida pro infuso non semper parari potest, Arnicae extractum aquosum quoque plus vice simplici in vsum vocaui, ope agitationis in mortario serpentino cum aqua hyssopi siue millefolii solutum, quippe quod haud dissimiles produxit effectus.

6. Faeces sanguinolentae, factam sine dubio laesionem vasorum breuium, et sanguinis in ventriculum excretionem, indignant, hinc etiam a ventriculo in consensum ducto, conatus vomendi ante potam Arnicam deduco. Eo magis autem in curationis fine laxantis vsus fuit necessarius, nec minus partium adfectarum roboratio per puluerem temperantem cum Cascarilla mixtam.

7. E

7. E partis adfectae attenta obseruatione patet etiam brachii dolor, eiusque motus voluntarius prohibitus. Sugillationi enim proxime subiacebat musculus dorsi latissimus, ab vsu aniscalptor dictus, qui per maximam dorsi partem excurrens tandem tendine suo brachio inseritur. Anatomiae hinc vsus etiam in praxi medica patet. Plura de istiusmodi exemplis inueniuntur in Excell. Iunckeri Dissert. de vsu myologiae medico.

8. Venaesectionem in morbis, a sanguine stagnante pendentibus, mirum quantum proficere, experientia loquitur. Motus sanguinis progressius aequae ac intestinus enim post haemorrhagias tam naturales quam artificiales augetur, sanguine stagnante dissipando perquam aptus. Et notabile est, primum venaesectionis vestigium, quod apud veteres reperimus, in casu ab alto esse adhibitum. Podalirius enim Machaonis frater, Damaethi Cariae regis filiae Syrnae, ex alto domus prolapsae, et grauiter decumbenti, venaesectionem in duobus brachiis adornauit, idque tam felici successu, vt mox conualesceret: quod ingens beneficium rex remuneraturus filiam suam Podalirio in matrimonium dedit, simulque dotis loco Chersonesum concessit. Vid. Goelike Hist. Med. vniuers. p. m. 264. seq.

B 4

CASVS

CASVS II.

FEBRIS ACVTA PERI-
PNEVMONICA INSE-
QVENTE CHOLERA.

Vxor viginti aliquot annorum, habitus corporis floridi, animi iracundi, duorum liberorum mater, tussim per aliquot dies siccam experitur, indies auctam, ita vt cum horrore lectum demum petere cogeretur. Sequitur horrorem aestus continuus, pectoris angustia, noctes insomnes et fere ferina tussis, cum qua circa diem quartum sanguis sincerus excernitur. In his diebus ab alio Elix. pect. Wed. Mixt. simpl. Ess. alexiph. cum infuso theiformi e radicibus et herbis pectoralibus, adhibita sunt. Die morbi octauo aduocatus, aegrotam admodum viribus fractam, delirantem, succedente tamen diapnoë inueni. Mixturam ergo dictam seponi iussi, et loco eius ordinavi Potionem temperantem, ex aqua Rub. Id. Chaerefol. Scord. Fl. Til. Galeg. matr. perl. praep. nitr. depur. Lap. cancr. succ. citr. recent. saturat. cinnab. sach. ad grat. edulcoratam. Per aliquot dies adhuc eadem scena ludebatur, summa adhuc debilitate aucta, accedente etiam mictu inuoluntario, et alui inuoluntaria solutione. Iulapium itaque

itaque analepticum ex aqua rub. id. Cinn. f. v. Syrupo Rub. id. et acetositat. citr. clyffo antimonii sulphurato, cum puluere febrili e nitro depur. Conch. citrat. Antim. diaphor. subiunxi, et regimen temperatum cum multis diluentibus suasi. Versus alterum diem criticum congestiones anginoideae haud leues accedebant, quibus gargarismate emolliente et adstringente simul obuiam ibam. Ordinabam enim Rad. irid. florent. Ari. althaeae, caryophyllat. herb. salv. hyssop. prunell pyrol. fl. rosar. chamomill. caric. pingu. alb. graec. cum Syrupo violar. rub. id. et roob. diamor. adiecto nitr. regenerat. Euacuato sic copioso mucos, et roboratis partibus relaxatis angina euadebat, deliria autem per interualla recurrentia non item. Tendinum subsultus, singultus, et frequentes horrores die decimo tertio obseruabantur, et paroxysmus circa quamque vesperam reuertebatur, in quo emulsio analeptica ex aqua rosar. et cinnam. f. v. cum amygdalis et sem. card. Mar. parata propinabatur, quam vero principio, praeiudicio, ac si potiones albae tantum moribundis dentur, ducta, recusabat, postea vero, cum prodesse sentiebat, largius sumebat. Die decimo quarto multum sudorem patiens fundebat, vrina caeterum interdum colorem brunneum cum enaeoremate, interdum sedimentum furfuraceum subrubrum monstrabat. Die deci-

mo sexto scopo vltioris humorum distributionis essentiam scordii et cascarillae horis VII. et X. matutinis, et pulueris supra descripti horis II. V. et VII. pomeridianis dosin, ad scrupulum vnum, sumendam praescripsi. Pro potu ordinario cereuisiam tenuem, cui panis tostus et citri frustula concisa addebantur, habebat. Nihilo tamen fecius leuia deliria intercurrerant, quae tamen semper negotia domestica, quibus adfuea erat, respiciebant, etiam post alterum diem criticum obseruata. Sensim vero cum die morbi vigesimo primo remittebant symptomata, ita vt die trigesimo qualiacunque negotia domestica repetere potuerit. Tussis interim sicca aderat, ad quam mitigandam infusum theiforme e ligno sassaf. liquir. herb. veron. chaerefol. tussilag. ordinabatur. Materia etiam in primis viis haerens per ructus, et saporem amaricantem sese manifestabat. Dabam itaque duas doses pulueris digestiui e Tart. vitriolat. et conch. praep. tum laxans e massa pil. Bech. et extr. cathol. ana ꝯ. Laxans quidem fumebatur, sed ob puluerum nauoseas praefigurationes, eas recusabat. Post huius laxantis vsu per aliquot dies aluus satis liquida erat, hinc scopo roborandi absorbentia cum puluere cinnamomi, sed sine effectu dabam, quod etiam de essent. cort. aurant. cascarill. et scord. nec non de decocto

Sto cydoniorum, et myrtillis ficcis ab aliis
 propinatis dicendum est. Aluum quotidie
 plus decies apertam, deiectiones ex flauo
 viridescentes, vehementes abdominis et os-
 sis sacri dolores, sitim inextinguibilem,
 deliria, insomnia, sputum rursus cruentum
 a lenissimo laxante deducere nequaquam
 poteram. Inquirenti vero ulterius, partim
 in aëre hyemali refrigerationis, nec non
 ad occultam iram concitationis, causæ sese
 mihi offerebant. Pro cholera itaque seu
 febre biliosa, morbum reputavi, et iam ab-
 forbendo et roborando opus, si quidquam
 aliud, iudicavi. Praescripsi itaque aquam
 rosarum, cydoniorum, scordii, florum au-
 rant. meliss. cerasor. ana. ℥j. crysall. mont.
 praep. corall. alb. praep. ana ℥j. Lap. cancr.
 praep. ℥ij. nitr. dep. ℥ij. sine sacharo, quae
 etiam potio quavis hora ad ℥vj. sumpta laetos
 produxit effectus, dolorum scilicet mode-
 rationem, somnum placidum, aluum ordi-
 natam et virium recuperationem, ita vt
 postea integra sanitate gauisa post aliquod
 tempus iterum grauida euaserit.

Epicrisis.

1. Statum omnino dubium, durante hoc
 morbo fuisse quis non videt? Tendinum
 enim subsultus, singultus cum virium exso-
 lutione, excernendorum inuoluntaria seces-
 sio,

fio, a Semiologis pro pessimis habentur signis. Desperationi autem indulgere, fanitas tamen recuperata vetat. Ad praxin hinc medicam Horatii referamus effatum:

*Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene prae paratum
Pectus.*

2. Magna vis est, in morbis, temperamenti attendenda observatio. Deliria enim, post crisis adhuc durantia, lethalia communiter habentur. Et in praesenti casu idem sperari potuisset, nisi agile temperamentum, animus iracundus, curae domesticae adfuetae aliud nobis persuasissent. Integra vero adhuc vi vitae, in morbi principio, deliria non semper malum portendunt. Timor enim et motuum praeternaturalium infuetudo, viuidas producunt repraesentationes, ipsis sensationibus similes, quid mirum? quod eas, irregulares motus, tanquam repraesentationibus proportionati, excipiant.

3. Studio, praesentibus iam deliriis, mixturam ab alio quodam propinatam calidioris seposui. Oleum enim camino addere id foret, praecipue in subiecto hoc sensibili et viribus fracto.

4. Regimen calidum, medicamentum calidum, vis pessime vnita, sanguinis orgasmo
exci-

excitando, incompletas congestiones ciendo perquam apta est. Maius hinc sequitur suffocationis, praecipue in pectoris morbis, periculum, angina accedente, et citissime illa dissipanda tunc opus est. Bene itaque vniuntur emollientia cum adstringentibus gargarismata; vt simul stagnans materia resoluatur, partesque relaxatae roborentur, vt nouo affluxui resistere melius queant. Nec sufficit balneatorum more bis vel ter per diem, gargarisma per syringam iniicere, sed moneantur adstantes, vt ipsi quauis hora iniectionem curent. Verum excoriatis faucibus, ne nouus concitetur ob dolorem affluxus, caueamus a fortiori iniectione, sed paremus linteum penicillum, saturato specierum ad gargarisma decocto, cum syrupis mundificantibus et consolidantibus vnito, tinctum, et blandissime partes adfectae contingantur.

5. Febris cholericæ inter morbos lethiferos Hippocratis refertur. Et fatendum omnino est, bilem in intestina effusam, et in causticam materiam degeneratam, mucum intestinorum resoluere, et ipsas intestinorum tunicas ad gangraenam et sphacelum vsque arrodere. Quanta vero efficaciam, in isto morbo absorbentia sint, vel ex vltimae potionis egregio vsu elucet. Verum copiosa opus est ingestione. Sic alius mihi notus

notus est casus, vbi in febre cholericā, vicia semis lapidum cancrorum, pro quatuor dosibus data, intra duarum horarum spatium, itidem laetos produxit effectus.

6. Sputum rursus cruentatum fuisse, in cholera, non mirabitur, qui insignem in tali febre ardente orgasmum non ignorat, tenuem admodum in pulmonibus cicatricem, curata peripneumonia, factam, facile iterum aperientem.

7. Mutationes vero, pectoris morborum, praecipue phtiseos in tormina ventris, et contra, iam Bagliuus, Romae olim decus obseruauit, qua de re legi meretur tractat, eius de fibra motrice et morbosa Cap. I. p. m. 367. Tussum etiam ex abdomine pectori inferri posse e distributione neruorum paris octauī et sensationis regulis elucet. Conf. Dissertat. nostram de consensu pectoris cum infimo ventre. Halae. 1743.

CASVS III.

SVFFOCATIO SEV STRANGVLATIO HYPO- CHONDRIACA.

Subito ad aegrotum vocor, de quo nuntius, quod apoplexia correptus semimortuus iaceat refert, ita vt praeter calorem, nihil vitae

vitae superfit. Vbi ad illum locum venio,
 vir quinquaginta annorum mihi monstratur
 in lecto decumbens, plane omni motu de-
 stitutus, ita vt vix ac ne vix quidem, eum re-
 spiratione adhuc frui animaduertentem.
 Confestim spiritum salis ammoniaci naribus
 admoui, quo facto tanquam e profundo
 suscitatus somno, oculos antea clausos aperie-
 bat, et adstantium multitudinem mirabatur,
 nesciens quid de eo actum fuerit. Cum
 itaque mens rediret, talia quaerenti mihi re-
 spondit: mobile ipsi esse vitae genus, hae-
 morrhoidibus fluentibus se adhaerentem esse,
 ipsasque ante tres dies satis copiose adfuisse,
 dolore autem non destitutas, vrinam se
 per aliquot dies, intra viginti quatuor hora-
 rum spatium, plus vicesies excernere, sed
 sine notabili dolore, in abdomine interdum
 spasticas commotiones adfuisse, hodie au-
 tem subito cum summis anxietatibus lypo-
 thymicum euasisse; iam autem abdominis
 contenta arctissime conquassari, es waere
 ihm im Unterleibe als zwey Zangen, die
 ihn fest zusammen knippen. Ego vero pul-
 verem antispasmodicum, qui ad manus erat,
 quavis hora ad drachmam semis sumendum
 suasi. Vix autem e domo egressus reuocor,
 et similem paroxysmum denuo aegrotum in-
 vadere animaduerto cum subsultibus abdo-
 minis conuulsivis, nec admota naribus spon-
 gia, spiritu salis ammoniaco repleta, resusci-
 taba-

tabatur patiens, donec aliquot guttulas eiusdem spiritus naribus instillabam, quo facto ad se iterum redibat. Ordinavi Tinctur. falsi tartari, liquor. terrae foliatae tart. ana ℥ij. Essent. Millefol. Cascarill. ana ℥j. horis matutinis VII. et X. XLV. gutt. pro dosi et puluerem temperantem e nitro, arcano duplicato, cinnabari, cascarilla et massa pilularum de cynoglossa horis pomeridianis II. V. et VII. sumendum, nec non doloribus redeuntibus infusum, millefolii summitatum, saturatum calide hauriendum.

Epicrasis.

1. Suffocatio vterina, sollemnis passionis hystericae exacerbatio est. Naenias hinc foemellae plorant, de vteri volutatione, et locali translatione, id quod per absonam phrasin: die Mutter steige in den Hals, exprimunt. Nouum igitur terminum medicinae inferre videmur, si sexui potiori eandem passionem adscribere volumus.

2. Sed salua res est. Inquiramus paululum in causas. Apud foeminas praefertim passio hysterica ab impedito sanguinis progressu per viscera abdominis et partes conceptioni dicatas, intestinorum motu peristaltico inaequali et debilitato, hinc flatuum incarcerationum maiori expansione dependet. Sanguis versus vterum directus hoc loco

co

co tantum est character distinctiuus. In eius vicem apud viros succedit motus ad vasa haemorrhoidalia directus. Caetera in utroque sexu pari passu ambulant. Mouit hoc quoque complures seculi nostri medicos, vt malum hypochondriacum et hystericum vna quasi fidelia dealbent.

3. Hypochondriacam voco suffocationem, quia periculum suffocationis in pectore ab hypochondriis pendet. Sic autem, ex mea quidem sententia, formari huius affectus poterit conceptus: Sanguis ad vasa haemorrhoidalia delatus, ibidem excretus est, et quidem satis copiose: partes solidae hinc magis adfectae et relaxatae sunt, resistentia autem in partibus solidis sublata, maiorem in modum ibi accumulatur humores, vasa adhuc magis expandentes, sensum itaque et sensationem excitantes. Per leges motus in corpore humano stabilitas, sensationem sequitur motus sensationi conueniens. Renisus spasticus partium inferiorum fuit motus sensationi conueniens, tanquam sanguinis inaequaliter distributi vltiorem promotionem intendens. Spasmo igitur viscerum et vasorum abdominalium sanguis ad superiora regurgitauit, maiori quantitate per venam cauam ad dextrum cordis ventriculum, ex eo per arteriam pulmonalem ad pulmones delatus

C

est,

est, maior hinc vasorum pulmonalium expansio, vesicularum pulmonalium compressio, vocis consequenter suppressio secuta est, donec motibus spasticis moderatis liberi sanguinis circulo promoti faciliori modo e pulmonibus per venam pulmonalem ad sinistrum cordis ventriculum relato, et sic motu cordis systaltico et diastaltico recte restituto, per arteriam aortam egressus facilior redditus fuerit.

4. Neruorum autem tanquam sensationis instrumentorum ratio est etiam habenda. Scilicet alterantur nervi vasis sanguiferis circumuoluti, per principia anatomis magis expansis. Propagatur etiam, per proportionatam neruorum tensionem, motus ad partes vicinas non solum, sed ad ipsum nervi originem. Per octavum neruorum eiusque congressus cum nervo intercostali excitando consensu inter pectus et abdomen quotidie ansam praebet. Per pectus enim distributum, septumque permeans abdomini multas propagines committit, veluti haec vberius et sollicito deducta habet Vieussins in Neurographiae Lib. III. Cap. III.

5. Spasmis abdominalibus praesentibus, vesicam vrinariam etiam propter viciniam adfectam fuisse, et tam frequenter lotium excretum esse, non est quod miremur,

mur, speciatim si consideramus, motus haemorrhoidales partes urinarias saepissime adficere, ita ut malum hypochondriacum non raro mentiatur calculum.

6. Alias etiam, intestinis relaxatis, flatibus generatis, pectori angustia inferitur, ventriculo nimirum et intestinis flatulentia distento, et diaphragma sursum premendo, hepar ipsum comprimendo, et sic in eo sanguinis circulum remorando.

7. Sed laboriosum vitae genus forsan in hoc casu haemorrhoides fluentes nos mirari iubet, cum manifesta plethora hominem laboriosum non grauari sciamus. Verum, obseruatum etiam est, haemorrhagias in talibus subiectis euenientes non tam plethorae imminutionem respicere, quam potius factae alicuius laesionis esse indicia. Et ex aegroto nostro compertum habeo, quod aliquando in findendo maiori truncato primum hoc paroxysmo correptus sit, quo facta interdum haemorrhoides fluentes expertus sit.

8. Relaxato partium internarum tono opus est modica eiusdem roboratione, Cum nunc inter tonica sic dicta vulneraria referatur millefolium, facile videmus, quare id ipsum moderator turbarum abdominalium, praecipue a causa sanguinea

pendentium existat. Adde vero, millefolium, flore rubro, plura adhuc saepius mihi praestitisse, quam eiusdem species flore albo. In haemorrhoidibus coecis et summitatibus et floribus rubris suffimigium paratum egregios etiam post se reliquit euentus, quos antea solum a muribus marinis sperare debebamus.

9. Ex hoc casu, quantum in morbis in causas sanguineas inquisitio proficit, elucet. Nec nuntiorum relatis, interdum factis confusis, actutum credat rationalis medicus. Si enim in hoc casu, ubi pro apoplectico habebatur aeger, antapoplectica praescripsissemus, nonne in contraria delapsos culpa nos redarguisset? vel solam flatulentiam agnoscentes calida carminatida propinantes oleum camino addidissemus?

CASVS III.

OCVLORVM AFFECTVS VAPORE TEPIDO SA- NATVS.

Vir quinquaginta annorum, habitus corporis sicioris, haemoptysin interdum passus est, sub paulo vehementiori corporis motu recrudescentem. Pathemata hypochon-

chondriaca olim saepius expertus est, ita
vt medicus quidam, pro motibus haemor-
rhoidalibus ea declarans, fluxum haemor-
rhoidalem prouocare nisus fuerit, sed sine
omni euentu, nisi quod urinae ardor pos-
tea eum vexauerit. Ante annum, et quod
excurrit, arthritide per aliquot menses la-
borauit. Aliud iam accidit symptoma,
nempe oculi sinistri inflammatio grauis et
summe molesta, cum visus hebetudine iun-
cta, quae indies augebatur, donec macula
quaedam liuida in tunica oculi cornea con-
spiciebatur. Hoc punctum sensim cresce-
bat in maiorem molem, ita vt post aliquot
dies iris cum pupilla obnubilaretur, et vi-
sus priuatio accederet. Alter demum ocu-
lus etiam patiebatur inflammationem satis
ardentem, ita tamen, vt visio remanserit, lu-
mine vero ob prurimum et feri ploratum
non gauisus fuerit. Petitur consilium. In-
terna ergo respectu, ad statum corporis ha-
bito, cum externis coniunxi. Dedi igitur
species pectorales theiformes e rad. pim-
pin. caryophyllatae, Polypod. Cichor.
herb. hyssop. Veronic. fanicul. pyrol. Hed.
terrestr. Sem. Caru. foenicul. Cort. aurant.
Deinde laxans viscerale pro deriuando af-
fluxu e gum. ammoniac. acet. squill. sol.
et iterum inspiss. Mercur. dulc. et resin.
lalap. primo, quinto et nono curationis
die repetendum praescripsi. Externe vero
C 3 aquam

aquam ophthalmicam e Vitriol. alb. sach. saturn. nitro dep. cum aqua euphras. calcatripp. Cyan. Rosar. proportionata quantitate mixtam adhibui. Post vsum horum medicamentorum symptomata quidem mitiora euaserunt, pterygio vero oculorum non imminuto. Aquae itaque ophthalmicae septica quaedam nempe croc. metallor. subtiliss. pulueris. et edulcorat. cum aloë hepat. et aqua chelidon. addidi. Verum et haec votis non respondebat. Pro vltiori ergo reuulsione laxans e diagryd. sulphurato, mercur. dulc. Conch. praepar. ordinaui, et temperantia nitroso cinnabarina pro affluxu humorum congestorio temperando subiunxi. Vasa autem sanguifera in tunica oculi albuginea, admodum turgebant et dolebant, ita vt in loco obscuro tempus terere cogereetur nosfer. Interim species praedictae continuato vsu ad finem perductae erant, cum aegroti euphoria. Pectus enim leniebant et mucidas impuritates educebant. Periit itaque denuo earundem praescriptionem. Dedi ergo, semine carui et foeniculi paulo maiore quantitate addito, et monui, vt calide ad promouendam transpirationem iis vteretur. Praecepti etiam, vt oculos inflammatos, cantharo, ad quem species cum aqua calida dederat, admoueat, et vapores tepidos atcendere sinat. Stat promissis, et ne dissipen-

si pentur nimis cito vapores, linteo caput
tegit supra cantharum expanso. Sub primo
statim vsu grata ipsi superuenit sensatio, ar-
dore molesto remittente. Ter itaque vel
quater per diem, per horae dimidium va-
porem tepidum admittit, semper de melio-
ribus gauisus. Magnopere porro dictis
speciebus fidens, remittente inflammatio-
ne, iisdem pterygium sanandum esse cre-
dit. Pergit itaque, et cum aliquando ipsum
oculum vapori admoueret, sensum perci-
pit, ac si quis digito aliquid ab oculo remo-
ueret, autumat etiam ipsum pterygium esse
remotum, quia obiecta nunc distinguere
possit. Aduocor, ad laetum effectum anim-
aduertendum. Video inflammationem dis-
sipatam esse, et pterygii vestigium tantum
exiguum adhuc superesse, et materiam
quandam purulentam dictum locum obsi-
dere. Iubeo eiusdem infusi internum et
externum vsum continuatum, et quia tem-
pus venaesectionis instabat, offero prius ad-
huc dosin pulueris laxantis supra indicati,
et tum venaesectionem suadeo, qua celebra-
ta indies melior euasit.

Epicrisis.

I. Oculorum adfectibus rite consulere,
delicatum est praxeos medicae moment um.
De rebus etiam sollicito seruandis no stra-

tes loquuntur : man muß es in acht nehmen, wie ein Auge im Kopfe.

2. Structura enim oculorum mechanica stupenda, diligentem monet obseruatorem, nobiles has partes, non illotis quasi manibus tangere. Exsecrandus ergo est temerarius tonsorum modus, quo exorta aliqua excrescentia eandem statim caustico aliquo, vitriolo cyprio, vel lapide infernali remouere intendunt, veluti in hoc casu obseruauimus, vbi chirurgus quidam caustico suo nubeculam apparentem, quam externam tantum iudicauerat, tetigerat, nihilque quam molestissimum affluxus augmentum, doloresque eximios concitauerat. Si ergo Aegyptiorum institutum nostris temporibus valeret, quo medicinae cultores vno vel altero saltem morbo operam dare tenebantur, certe ad ophthalmoduliam hortandi forent.

3. Tunica oculi cornea diligenti praeparatione et maceratione in plures lamellas diuidi posse, veritas facti testatur. Per has tenuissima vasa, partim nutriendo partim humectando oculo excurrunt, in quibus stases, et stagnantes particulae mirum quantum visui obstant. Plerumque autem hanc stasin sequitur emollitio et relaxatio tunicae huius alias satis durae, ita vt saepe albidam et liuidam, interdum spumidam
faciem

faciem prae se ferat. Huius minorem speciem nostrates vocant: ein Blümchen auf dem Auge. Technice vero si diuersimode macula dispersa est, nubeculam, si digiti vnguem aequat, vnguem, si alam papilionis refert, pterygium vocamus, et hanc vltimam denominationem casus noster meretur. Ophthalmia autem cum sit vel serosa vel sanguinea, neutram hic assumo, sed mixtam voco. Stasis enim in cornea mucida et serosa, tunica vero albuginea sanguine admodum referta erat. Causa vero, ex historia morbi fuit sanguinea, in subiecto haemorrhagiis per pectus adueto. Sanguis itaque ad superiora congestus, viciniam quoque tetigit.

4. Absurdum in vitiis corporis, aegrotorum est desiderium solummodo externorum. Verum quidem est, collyriis oculomederi, emplastris carminatio-resoluentibus abdomini consuli posse, ast vis vnita quoque fortior. Coctis quoque mederi non crudis, immortalis Coi nostri, verissima sententia est. Taceo, quod saepius ophthalmiis, solis internis temperantibus, et deriuantibus laetum auxilium latum fit. Nolim ergo cetera medicamenta externa, fonticulos, fetacea, vesicatoria, tanquam morbo grauiora, nisi in casibus pertinacissimis adhibere.

5. Ad statum itaque aegri nostri merito attendens, interna cum externis coniungere oportebat. Re vero statim non ad vota cedenti, optimum erat continuare, et curam per expectationem non otiosam instituire. Pessimum enim est, a medico poscere, ut miracula edat. Natura non patitur saltum. Ignorantiae et temerariae ostentationis utique nota est multis verborum parasangis, in instanti auxilium promittere. Sed haec res ampliorem paraensin postulat. Dedi vero temperantia et laxantia, affluxu temperando et deriuando. Pectoris vero vitio infusum theiforme erat accommodatum. Externa vero quod non statim opem tulerint, eius causa in nondum satis praeparato corpore sita fuit.

6. In externis remediis oculo applicandis cauendum omnino est, ne nimis adstringatur, vel etiam emolliatur. Inter applicandum autem cum penicillis, plumis, digitisue irritatio, nouum adfluxum inducens, ante omnia fugienda est. Garengottus Galliae chirurgus peculiare instrumentum idcirco commendat, in forma cyathi paratum, quod collyrio aliquo repletum oculo admouetur, illudque quantum adfectus postulat immergitur.

7. Aqua calida ad relaxandum est aptissima. Reddenda ergo erit ratio, curati

rati adfectus per vaporem. Scilicet species praescriptae, tanquam resolventis et tonicae efficaciae, pectori adaptatae erant. Infusum ergo calidum his viribus imbutum, non simplex aqua relaxans erat. Partes igitur nobiliores et subtiliores cum vapore adscensae, blandam humorum resolutionem effecit, et tunicae relaxatae tonum restituit. Non vero nego, internum eius usum oculo quoque profuisse, si solum placidam diaphoresin, post haustum calidum, considero, aequalem sanguinis distributionem omnino promouentem. Ceterum saepius obseruavi, si in cephalalgia et grauedine caput vaporibus, e cantharo, potu Caffee repleto, adscendentibus admotum fuerit, dolorum remissionem effecerit, et grauedinem in coryzam mutauerit.

8. Nescio an foeniculo solo, cum istis speciebus mixto, hanc efficaciam tribuam, cum foeniculum contusum et aqua calida infusum, eodem modo oculis admotum fere nihil saepius praestiterit. Ceterum non desunt foeniculi, apud auctores, in sanandis oculis elogia, quae eo sese extendunt, vt grauidis eius usum magnopere commendent, quo foetus gestatus maiorem inde oculorum aciem adquirat. Quis in eiusmodi fursuris pollicitationibus, quarum genuinae explicationis spes in longinquo
po-

posita est, scriptorum materiae medicae fidem interdum vacillantem non animaduer-
tet? vt saepe omnino quadret: sit fides pe-
nes auctorem.

9. Nubeculae, pterygia, tanquam hu-
mores viscosi intra siue post corneam hae-
rentes, perfectioni oculorum quidem mul-
tum detrahunt, absit autem, vt in iis catar-
ractae causam ponamus. Huius enim opa-
citatem cataractam inferre Brissaeus, Hei-
sterus alique dudum notarunt. Interim
a relaxatae corneae, et humorum conten-
torum constitutione deriuantur nomina:
der grüne, blaue, schwarze Staar, cum
lens crystallina opaca reddita, et per pupil-
lam conspicua audiat: der weisse Staar.

10. Alterius oculi inflammationem per
consensum neruorum opticorum, circa sel-
lam turcicam ossis sphaenoidei mire coeun-
tium, optime explicari posse videtur. Ar-
teriae vero carotidis mira anastomosis, si
congestionem sanguineam spectaueris, mul-
tum etiam adfert.

CASVS V.

MORS PVERPERAE ERE- STITANTIBVS SECVN- DINIS.

Vxor triginta aliquot annorum, habitus
corporis mediocris, temperamenti me-
lan-

lancholico-fanguinei, quinque liberorum mater, ante triginta et octo hebdomades, cum coram iudicio stare coacta, et non leuem animi alterationem experta fuerit, abortum patitur non quidem difficilem, sed fluxu lochiorum fere destitutum. Mox iterum ingrauidatur, tempore grauiditatis satis bene decurrente vsque ad hebdomadem tricesimam septimam, in qua ad aliquid ab alto manibus captandum in fellam conscendit, infelici vero sidere tristissime labitur, latere sinistro dolente, et leuibus lypothymiis intercurrentibus. Post aliquot dies versus vesperam dolores ad partum sentit, parit etiam puellam per totum corpus rubentem et debilem. Satis cito quidem puellam edidit cum non exigua sanguinis profusione, secundinae autem restitant. Obstetrix enim per duas horas, trahendo, vellicando vel in sella sedentem vel in lecto decumbentem puerperam macerans, eam denique linquit, et naturae cetera relinquit. Interim symptomata grauiora aegram inuadunt, veluti summa anxietas, aestus, sitis, pauores, haemorrhagia vteri, nox insomnis. Vocor ergo altero die et aegram summe debilitatam, madore diffluentem inuenio, et odorem aduersum cadauerosum percipio. Funiculo umbilicali pro more deligato, reliquam partem placentae vterinae adnexam, et per puden-

denda pendentem filo femori alligauerat muliercula, et quare secundinam non eduxerit a me interrogata, respondit: sic könne die Frau nicht mehr martern, die Nachgeburt sey inwendig angewachsen. Interim adhuc semel eam educere coepit, sed frustra. Ego vero aliquot pulueres pellentes ordino e hepat. anguill. Borrac. venet. fuccino, croco et cinnamomo, cum aqua cinnamomi, pulegii et cerasorum fumendos. Versus vesperam rediens easdem circumstantias iterum inuenio. Alio autem per tres dies obstructo mederi ratus, clysterem parandum suadeo, vtrum forsan motu ad vicinas partes deriuato etiam secundinae elici queant. Compositus erat clyster e rad. alth. Cichor. herb. meliss. malu. adianth. alb. Rhabarbaro, fol. Senn. massa pilular. Becher. nitr. antimoniat. oleo amygd. et vitell. ouor. Sed proh! adstantes summam debilitatem puerperae timentes altero demum mane iniici sinunt clysterem, quem actutum iniiciendum praeceperam. Ob flatulentiam etiam et dolores abdominales, nec non ad inuitandas secundinas crustam panis tostam, vino hispanico imbutam, et pulueribus cinnamom. croci, cardamom. conspersam abdomini imponendam suasi. Interim funiculus umbilicalis sensim flaccescit, et in putredinem abit, atque sanguinis congrumati frustra ex
vte-

vtro decidunt. Alia quaedam muliercula aegrotam, vt haustum aquae carbunculi, tanquam comprobati medicamenti, assumat, persuadit, post cuius vsum, si antea non sensit, iam sentit anxietates et igneos ardores internos, ita vt poculum ad mortem summa cum indignatione appellauerit. Febris inflammatoria putrida augetur, vomitus sequitur, et clyster, vti iniicitur, ita mox iterum effluit, sine alui solutione et secundinarum educatione. Essentiam dulcem Halensem magnopere commendatam etiam admitto, sed aequae frustra. Deliria accedunt, tendinum subsultus metum augent, pallor in ore sedet, frigus in corpore toto. Floccos denique legit, puluinaria vellicat, conuulsiones colophonem addunt, inter quas nostra tertio a puerperio die exspirat.

Infans edita, primum quidem admodum debilis erat, insequente autem tempore fit robustior, lacte bona nutricis saginata, sed abdomen redditur duriusculum, pectus adficitur, rhonchus et stertor accedunt, ita vt matrem post vnus, et quod excurrit, anni spatium secuta sit, cum duobus ante obitum diebus, mammae nutricis sponte lac excernere cessarent.

Epi-

Epicrasis.

i. Quanta ignorantia, cum temeritate iuncta, apud obstetrices non raro sit, hoc nefanda rerum testimonia satis superque adfirmant. Quae ergo patrauerit in nostro casu obstetrix, paulo post videbimus. Aliam antea obstetricis cuiusdam ignorantiam et ostentationem referam: Vxor quaedam quadraginta annorum, valetudinaria, ab ultimo puerperio abdomen tumidum contraxit. Per nouem abhinc menses pedes oedematosae reddebantur, cachectica euadebat, et abdomen in maiorem crescebat molem! Ultimo tempore, cum dolores ad partum spurios accusaret, et omnium iudicio pro grauida haberetur, obstetrix accersitur, quae tacto abdomine, et visitatis pudendis partum instare affirmat, iubetque aegrotam ad labores et nisus, balsamumque embryonum propinat. Interim mihi refert, se admotis diligentissime digitis os vteri externum non inuenire, rogatque simul, vt ipse inspicerem. Vbi illuc venio, aegrotam sellae ad pariendum aptae infidentem inuenio, iubeoque vt adhuc semel visitet obstetrix, quae adhuc eadem refert. Inter ea relata mihi historia morbi, ipsemet me ad visitandum accingo, et omni adhibita industria ad os vteri non peruenio. Mammae erant flaccidae, nec tantillo lactis reple-

pletæ. Grauidam ergo esse constanter nego, et tumorem asciticum, aut excrescencias internas iudico. Friuola vero obstetrix aperte contradicit, et geminum adesse foetum, vel abdominibus vel dorsis inuicem concretum adseuerat. Mira mulierculæ mendacis impudentia! Interim dolores falsograuidæ euanescent. Prædico, labæ interna decessuram esse aegrotam. Accidit post paucas hebdomades. Maritus ad sectionem me inuitat, ipse curiosus. Emaciatum in partibus superioribus cernocadauer, inflatum vero pedibus et abdomine. Adstantes foetum mortuum vel etiam gemellum me educturum fore expectant. Incido abdomen, et proh! quæ mihi sese offerunt. Steatoma ingens plus duodecim librarum reliqua abdominis contenta tegit. Quaero vterum, sub steatoma latentem. Immitto per vaginam vteri stylum, vteri fundum petentem. Remoueo tumorem, et vterus vix ovi columbini magnitudinem æquans in conspectum venit. Apertum testimonium obstetricis os impudens compescit, ignorantia et temeritatis memoris. Ceterum hoc ingens steatoma iam gangraenosum conspiciebatur, originem ab vteri ouariis sumebat, cum mesenterio et intestinis connexum erat, a quibus etiam vasa sanguifera acceperat, quid

D

mi-

mirum, quod tanta mole vterus cum orificio altius retractus fuerit? Ad haec in huius subiecti vesicula fellea felle vacua XXXXI, calculi pisi magnitudinem aequantes inueniebantur, quorum vnus in ductu choledochi haerebat.

2. Sed redeamus in viam, ex qua scopo non plane inutili egressi fuimus. Placenta vterina ab obstetrice non poterat educi, quia, pro ipsius captu, cum vtero concreta erat. Sed quorsum omnes secundinae, si cunctae non educuntur quae concreatæ sunt? Vtique si non omnes tamen plurimae cum vtero cohaerent, hoc tantum discrimine, vt altera firmior alia laxior adnata sit. Testantur de hac re vberius Boerhaave in praelect. acad. Instit. Hoboken in anat. secund. hum. von Hoorn in Siphra et Pua, Venette, Kulmus in tab. anat. Haller in not. ad praelect. Boerh. Luncker in Consp. Physiol. Böhmer de situ vteri grauid.

3. Nefanda ergo est muliercularum excusatio, si ignorantiae suae concretionem substituunt. Exsecrandus etiam modus est, secundinam ope funiculi extrahere, quippe quo cum placenta vterus grauissime saepius ad prolapsum vsque vellicatur, laceratur, et misera puerpera, quae praeter ea,
mo-

monente Hippocrate, pro grauer vulnera habetur, ad mortem vsque maceratur, haemorrhagia vteri enormi secuta. Optarem hinc, vt tractatum germanico idioma te editum, von Hoorn Wehmutter legerent, relegerent. Optima autem eius circa hanc rem paraenesis legitur p. m. 64. simulque aptior modus educendae secundinae docetur. Scilicet caute digiti, ea, quam monstrat funiculus, via, vtero immittendi sunt, quibus placentam blandissime ab vtero separat, veluti pasta cum mensa cohaerens eleuatur, wie man einen Brodteig, wenn kein Mehl vnter gestreuet ist, vom Tisch aufhebet. Hic modus certe meliores producit effectus, ac si ope funiculi extrahitur placenta. Facta igitur educatione, resistentes adhuc particulae, tunicarum et sanguinis frustula eodem modo educuntur. Verum dextre hanc operationem esse instituendam, et digitis quasi oculatis opus esse, quilibet agnoscit.

4. Secundinarum autem retentioni si non mox succurritur, desperata res euenit. Digni ergo immittendi erunt citius, antequam vterus post partum iterum occludatur. Sequuntur alias febres inflammatoriae putridae, gangraena et sphacelus, quippe quae symptomata sitis inextinguibilis

bilis causae fuerunt. Fere ergo occluso vtero, cum vigesima post partum hora demum aduocarer, manualis cessabat operatio, ergo medicamentis, quantum possibile fuerat, rem expedire tentauimus.

5. Illa autem aqua carbunculi, quae aegrotae propinabatur, sine dubio symptomata reddidit acerbiora. Est enim aqua spirituosa aromatibus calidioribus imbuta, quae inflammationem internam in gangraenam iam iam abeuntem extinguere nullo modo poterat. Largior autem, quod in principio moderate oblata aliquem usum in promouendis secundinis praestare poterit.

6. Hepar anguillae alias inter specifica partum pellentia numeratur, modo quotannis recens praeparetur, vermes enim facile erodunt, et ad usum ineptum reddunt.

7. Panis crusta in flatulentia abdominali egregie se praestat, vino et aromatibus imbuta, nec non in ceteris abdominis doloribus colicis. In colica autem haemorrhoidali, a spasms circa venae portae ramificationes orta, sine internis temperantibus et resoluentibus adhibere nolim.

In

In singultu vero laetam subinde efficaciam praestitit.

8. Absurdus hominum est metus, et intempestiva misericordia, si aegrotis debilitatis medicamenta offerre dubitant. Der Kranke könne es nicht ausstehen, man wolle ihm nichts zu leide thun, veluti in hoc casu clysterem non prius admittebant, quam rebus iam conclamatis. Debilitas enim naturae laborem pro causa habet, auxilio vero lato, labores imminuuntur, et sublata causa tollitur effectus.

CASVS VI.

VERMES PER VRINAM EXCRETI.

Puer decem annorum, habitus corporis laxioris, animi segnioris, iam ab incubulis ex dispositione haereditaria calculo laboravit, cuius frustula iam secundo aetatis anno excreuit. Postea exquisitissimis cruciatur doloribus inter mingendum, et vrina tantum guttatim stillat, quam inter miserandos eiulatus mittit, et semper circa missionem in perinaeo cum manu compressionem efficit. Varia per longum tem-

D 3 pus

pus opponuntur pellentia lithontriptica interdum anodyna. Anno aetatis decimo nouum quid accidit. Dolores grauissime exacerbantur, sequuntur clamosae vociferationes, quo facto spasmodicae contentiones cessant, et somnus aegrotum inuadit. Inuoluntaria in somno accidit urinae profusio, et cum altero mane surgit, in lecto vermiculi conspiciuntur, in madidis linteis repentes. Aduocor. Monstrantur mihi tres vel quatuor vermiculi restitantes, teredinibus maioribus in caseis conspiciuis similes, minutis pedibus nigroque capite gaudentes, cauda aculeata. Reliquos iam Vulcano sacratos audio, suasa aliquorum, qui artes diabolicas et incantationes hic praesto esse adfirmauerant. Ego vero, vtrum forsan fallacia adfuerit, inquiri, putans, ascarides minutas per anum forsan egressos esse. lubeo ergo vt denuo, si posset, lotium in matulam mitteret. Facit, et iterum colluuiens verminosa eiusdem speciei excernitur, quam vitro occludo, et libero aëri expono. Post breue temporis momentum vitrum respiciens, mortuos vermiculos iudico, tanquam nullo motu gaudentes. Fero itaque eosdem in hypocaustum calefactum, et spiritum pro iis conferuandis praeparo. Interea iterum reuiuifcentes huc et illuc per vitrum cursitant,

tant, foras igitur denuo repono, et post dimidium horae visito, et vere mortuos cerno, quia nullo calore postea excitandi erant. Ordinavi autem abstergentia salina cum amaricantibus, nempe terram foliatam tartari, tartar. vitriol. nitr. depur. pulverem gent. rubr. aristol. rotund. et pro mitigandis doloribus cinnab. cum mass. pil. de cynogloss. Addidi etiam postea pulv. Sem. fanton. myrrh. rubr. elect., quo facto paullo mitiora reddebantur symptomata, ambulat patiens et cibum capit. Aegrotus postea vero indies emaciatur, et cum diabete adhuc aliquot excernuntur vermes. Scopo itaque roborandi dedi nuc. mosch. et qui pro specifico in vrinae incontinentia habetur erinac. vst. cum essent. Cascarill. Centaur. min. interdum oblato croc. mart. aperitiu. et spec. de hyacinth. Sed spes restitutionis indies evanescit, appetitus nullus, sitis, partium genitalium et vicinarum arrosio acris. Subiunxi potiones temperantes et analepticas. Dolores autem per intervalla recurrunt, et patiens heciticus diem obit supremum. Doleo vero iterumque doleo, quod cultello anatomico defunctum subiicere, nullis precibus et persuasionibus obtineri potuerit, ex intempestiva misericordia, defunctum qui tanta viuis perpeffus erat, post mortem non amplius esse cruciandum.

D 4

Epi-

Epicripsis.

1. Nulla fere pars corporis nostri est, in qua non reperiantur vermes. Communiter in canali intestinorum obseruantur, deinde in cerebro, in naribus, in vesica fel-
lea, in pulmonibus in pericardio, in renibus reperti sunt. Fumo hyoscyami vermicosos rubellos a dentibus depulso esse memini. Animalia iis etiam scatent. In columbis, in ouium ductibus bilariis, in iumentorum tuberculis dorso incumbentibus obseruati sunt. Eousque quoque peruenit, vt in quolibet morbo peculiare etiam vermes finxerint nonnulli. Ipsam pestem vermibus niti, etiam adseuerant. Vid. Christ. Fr. Paullini disquisit. de morte naturali verminosa. Vermes denique in vlceribus externis conspicui extra omnè dubium ab insectis ouula illuc deponentibus oriuntur.

2. Prouentus vero horum corpori humano infestorum hospitem multum physicos et Physiologos exercuit. Putredinem aliquam vel saltim corruptionem semper habitaculum vermibus praeberet, obseruauerunt. Multi idcirco putredinem generationis vermium causam agnoscunt. Agmen summus Aristoteles ducit: nonnulla inquit, ens,

ens, sponte, nullo cognationis femine antecedente oriuntur. Et porro: alia ex terra vel stirpe putrescente alia in ipsis animalibus atque ex eorum partium excrementis gignuntur. Generatio autem talis aequivoce explosa fere nostris temporibus est, excepta polypi marini historia, de qua videantur Trembley Memoires et Mr. de Reaumur.

3. Motus putredinosus cum sit crudus et inordinatus, aliis vero non sufficit, animalcula stupendo artificio structa inde deducere. Recte hinc ad semen cuius generi proprium, recurrendum est. Et quanta est vermiculorum copia, per ouula impraegnata sese nobis communicantium, et quam infinita paruitas ouulorum adest, ita ut saepius non nisi oculo armato conspiciantur. Acetum, aqua putrida, caeruleum in prunis conspicuum, colluuiem verminosam monstrat. Nemo itaque nisi plebs in istiusmodi casibus incantationes et energiam diabolicam extimescit. Nil verum enim putat suspicax populus, nisi quod ipsorum iudicio conueniat.

4. Si sectio anatomica in subiecto nostro licuisset, sine dubio laesionem renum vel vesicae animaduertissemus. Expeditum enim est, saniam in renibus vel vesica

fica cum vrina mixtam ope caloris inspifari ad calcis et calculi formam. Calculus in puero dudum adfuit, ergo et laesio. Iam experientia testatur, quod vermes corruptionem adament, quid mirum, quod vlcerosos renes, vel vesicam pro hospitio elegerint. Miramur autem quo pacto ad istas partes translati fuerint; summe vero probabile videtur, ouula deglutita, ad sanguinem, et cum sanguine ad renes, et porro ad vesicam delata esse. Possibile est ouulum tale minus aut saltem aequale esse globulo sanguinis, hinc minor in modo fiendi erit contradictio.

5. Accidit semel in femina, vt intestinum rectum vtero adnexum rupturam passum sit, faecesque per vterum egressae sint. Dubium hoc, apud nonnullos forsan mouet, vtrum hoc loco non similis ruptura facta sit, et ascarides minuti per vrethram abierint. Aliae viae enim non patent. Sed religio feminarum sectionem impediuit, et simul studium in tam intricatas res inquirendi. Est ergo aliquid prodire tenus, si non datur vltra. Similem fere casum referunt Acta Med. Wratislau. anno 1725. Class. IV. art. 17. et 1726. Class. IV. art. 14. nec non vermes in vrina phthysicorum Tentam. 23. mens. febr. Class. IV. art. II. Vermicula-
lo-

lorum icones tabula forsan Decadi sequenti addenda monstrabit.

6. Interim in curatione amara anthelmintica, scopo enecandi qualiacunque animalcula adhibui: laesionis absterfio per salina tentabatur: roboratio partium adfectarum per tonica nec non specifica contra diabetem intendebatur, sed votis non respondebat effectus. Temperantia tantum optima fuerunt, indicio, quod hostem quem vincere non possumus, placide ad quietem deducere fatius sit, quam Andatarum more pugnare.

CASVS VII.

ASTHMA SPASTICVM SICCVM EX IRA ET NEGLECTA SANGVINIS VENTILATIONE.

Vir quinquaginta quinque annos natus, habitus corporis strictioris, animi iracundi, inflandis instrumentis musicis operam nauans, per annum et quod excurrit, nulla sanguinis ventilatione, alias adsueta, vsus, praegressa ante aliquot dies altercatione, summo mane spasimis abdominalibus vomitum

tum respicientibus, nec non pectus gravantibus corripitur. Statim dosim Elixirii accidi Dippeliani sumit, sed sine effectu, vt potius motuum spasticorum augmentum, praecordiorum angustiam sentire coactus sit. A meridie exacerbantur omnia, et adstantes suffocationem proximam esse animaduertentes, me subito vocant. Pallidum et inquietum per interualla lypothymicum aegrotum inuenio, praeclusa voce, digitis tantum locum adfectum, pectus scilicet, monstrantem. Vasa sanguifera manuum et faciei turgebant, externa frigebant, pulsus erat magnus et tardus, non raro intercurrentes. Alius iam per quadraginta et octo horas oclusa. Rebus sic stantibus, scopo reuulsorio confestim pediluuium ex aqua calida suasi, donec chirurgus ad venaessectionem vocatus aduenerit. Vix pedibus calefactis ructus sonori prodibant, sed ob conatus vomendi compresentes sine leuamine. Tum secabatur vena in pede, atque sanguis ad uncias novem detrahebatur, non obstantibus suspiriis aegroti querulis, ac si omnis sanguis e senili corpore proflueret. Deinde eum in lectum licet erecto pectore reponere, pectusque et scapulas linteis calidis fricare iussi, et sequentem potionem quavis hora ad duo cochlearia sumendam praescripsi:

Rec.

Rec. Gummi ammon. depur. ℥iv

Acet. Squill. ℥iis

facta solut. adde

Aqu. Veron. vinos. ℥iv

Hyssop. ℥ij

Ol. Tart. p. d. gtt. viij

Sach. q. f. ad grat.

Metu suffocationis sic paululum euanescente, rauca voce aeger refert, quod respirandi difficultas eum admodum premat, et pectus stricturis fere oblitum sit. Es sey, als wenn ihm die Brust ganz zusammen genehet wäre. Mucida sed parca excreatio tussiculosa sequebatur, et aluus circa vesperam soluebatur. Tum sensim stricturae mitescebant, et somnus lypothymiis vacuus aegrotum reficiebat. Altero die omnia in meliora conuersa videbantur, hinc restitantes incommodis horis ante-meridianis bis Eff. Pimpin. alb. et Cascarill, ad gutt. XXXX. fumenda, obuiam ire consultum a me fuit, a meridie puluerem e Nitro depur. Arcan. dupl. Conch. citr. Cort. Cascarill. hora II. V. et VIII. fumendum ordinaui. Symptomata indies imminuebantur, hinc pro vltiori reuulsione laxans e Gummi amm. aceto squill. soluto et inspissato ℥ss ℥io dulc. et Ref. Ial. ana.

ana. gr. vj. pro colophone propinavi, praemissis aliquot pulveribus digestiuis e Tart. Vitriol. et Conch. praepar. Egregius quoque effectus sese manifestabat. Sed cum viribus suis nimium aeger tribueret, cubiculum mutaret, atque puluillum pectoralem consuetum seponeret, altero mane fere idem paroxysmus redibat, lypothymiis saltem absentibus, ergo ad prius remedium, Potionem nempe asthmaticam, erat redeundum, quippe quae etiam alterum paroxysmum profligabat, cuius residuum Essentia Aronis, Pimpin. Cascarill. Scord. et puluere antea descripto feliciter remouebatur.

Epicrisis.

1. Asthma spasticum siccum in hoc casu adfuisse quis non videt? Rigida enim et spastica pectoris adfectio, orthopnoea et suffocationis metus id manifesto indicant.

2. Causam huius mali mixtam fuisse facile patet, si ad plethoram per turgida vasa manifestam, et ad praecedentes spasmos abdominales attendimus. Non etenim semper idiopathice patitur in asthma pectus, si quidem frequens hypochondria-

CO-

corum symptoma orthopnoea est, sed saepius sensatio molesta ex abdomine ad pectus propagatur, cuius consensus possibilitas strenuo corporis humani indagatori e distributione nerui intercostalis, et paris octaui neruorum facile patet. Causa itaque in abdomine haerente, utpote quam spasmi abdominis praegressi, et ructus emissi indigitabant, pectus a musico vitae genere iamiam debilitatum in consensum ductum est. Scilicet a praegressa iracundia maior sanguinis adfluxus ad hepar, vasaque biliaria factus est. Hanc versus hepatis viscus congestionem iam alui adstrictio intendit. Maior ergo sanguinis copia per venam cauam ad pectus, consequenter per arteriam pulmonalem ad ipsos pulmones delata est. Hinc ab eius maiori expansione vesicularum pulmonalium compressio, neruorumque adfectio secuta est. Praesertim nerui recurrentes magis tensi sunt, quippe qui soli compressi, per experimenta cum canibus facta, asthmata inducere valent. Ructibus et conatibus vomendi partes biliosas, copiosius ab ira secretas, ansam dedisse quis negat?

3. Euacuationum praesertim sanguinearum neglectio, quantas humorum commotiones et regurgitationes efficere valeat, vel

vel ex hoc casu liquet. Cautius ergo mercari discant, qui licet vitae sedentariae dediti sunt, neque motu voluntario adfuesieri cupiunt, die ihr Blut nicht verarbeiten, tamen sanguinem pro inaeestimabili vitae thesauro sollicitè seruant, et lanceolam plus quam enses carnificum extimescunt.

4. Pectoris adfectus, tum qui musicam instrumentalem tum vocalem adamant, sunt familiares. Testantur hoc varia molimina haemorrhagica, haemoptyses et non raro phthisis. Optime hinc morbi pectoris micorum locum merentur in Rammazini Tractatu de morbis opificum.

5. In casu praesenti reuulsione humorum versus inferiora facta, indicatio medica resolutionem et discussionem humorum vberiore, et partium adfectarum roborationem vrgebat. Vtrumque egregie fit potione ammoniacali superius descripta. Efficacius enim resoluit gummi hocce, et cum aceto squillitico iunctum aluum soluit. Speciaticim aqua veronicae vinosà omnibus asthmaticis facile palmam praeripit, si quidem eiusdem iucundissimum effectum saepius in asthmate humido, oppletionè pectoris peripneumonica aliisque adfectibus animaduertere contigit. Verum non nimis spirituosà sit, sed ex foliis succulentioribus

ribus Veronicæ, iusto tempore collectis, concisis et in cella cum vino fermentatis per destillationem paretur. Olei Tartari per deliquium potentia digestiua itidem nota est.

6. Acidorum vero usum in asthma qui volet, probet. Ego tanti poenitere non emo. Flatulentia hypochondriaca per Elixir acidum Dippelianum sæpius quidem dissipatur, et mucida ventriculi constitutio corrigitur, verum securam vim anodynam in mitigandis spasms exacerbatis non præstat, causam enim ob quam instituuntur motus non tollit.

7. Corticis Cascarillæ usum, etiam in adfectibus asthmaticis eximium, alias deprehendere contigit. Resoluit enim et discutit, roborante itidem partium tono. Medicamenta hinc positiua mirum quantum sunt præferenda paregoricis seu anodynis. Illis enim intentioni naturæ satis fit, et remotis impedimentis, sensationes ingratae spontè cessabunt, et fortiori moderatione raro opus est.

E

CA-

*****

CASVS VIII.

EPILEPSIA ET ANIMI DELIQVIVM EX STATV MEN- STRVO INORDINATO ET FLVORE ALBO.

Virgo 28. annorum, temperamenti sanguineo melancholici ex terrore et moerore domestico mensium fluentium suppressionem experitur. Satis autem bene sese habuit, nihilque praeter artuum gravitatem et dolores ischiadicos, et circa os sacrum accusavit. Altero autem termino menstruo fluxum sanguinis sinceri excepit fluor albus, fere vsque ad proximum tempus menstruum durans. Attamen scena haec saepius luditur, malumque in deterius vertitur. Scilicet instantibus mensibus vertiginosa decedit, artus tremunt, leues accedunt convulsiones, et cum resocillatur, artus quidem dolentes accusat, ceterum quid contigerit nescit, et sibi videtur e dulci somno expergefata. Per interualla redit paroxysmus et ex improviso saepius aegrotam inuasit, ita vt illum extimescens loca periculosiora, cellas, scalas fugere coacta

acta sit. Rogatus, studui fluxum menstruum ordinatum restituere, et motus intensos demulcere. Suasi ergo curam menstruam, aliquot ante eruptionem solitam diebus vsurpandam. Dedi autem Tinct. Antim. tartarif. Ess. succin. saturat. Pimpinell. alb. myrrh. ana. ʒj horis matutinis VII. et X, et puluerem antispasmod. Stahl. epilept. march. horis II. V. VIII. pomeridianis fumendum. Finitis hisce medicamentis laxans ordinaui e mass. pil. Bech. Extr. panchym. Croll. ana. ʒβ Res. lalap. gr. iij. in aqua meliss. vinos. ʒij. solut. Tum venaesectio post tres menses repetenda in pede administrabatur. Interim denuo inuasionem minatur morbus, repetita autem eadem cura eodem modo, menstrua satis ordinate fluunt, et motus epileptici per septendecim hebdomades cessant. Ingruente autem hyeme vase carbonibus repleto superfedere coepit, more alias consueto, hinc iterum vertiginosi adfectus, epilepsia in platea recrudesens ad horam dimidiam durans, et ter vel quater per diem inuadens. Ante omnia noxium carbonum vsu magnopere reprehendi, et dicta medicamenta, eodem ordine repeti, donec remissio mali sequeretur.

Epicripsis.

1. Nulla haemorrhagia suppressa maiora incommoda producit, quam quidem fluxus haemorrhoidalis in viris, et menstruus in feminis. Et cum huius symptomatibus sexui sequiori per integram fere vitam colluctandum est. Taceo iam de neglecto tempore mensium regimine et diæta, et ad pathemata animi tantum respicio. Non nouum est, homines ex terrore e vita decessisse. Terroris autem operatio in eo consistit, vt peripheria corporis solito auctius constringatur, quod horripilationes, artuum grauitates, pallor faciei indicant, sanguisque maiori impetu ad interna propellatur. Testantur id cordis palpitationes, cardialgiae, respirandi difficultas, quippe quae symptomata sanguinis maiori copia irruentis vasaque expandentis euidentissimi testes sunt. Haec vniuersalis constrictio feriet etiam partes vterinas, constrictis itaque vasis restagnabit sanguis excernendus, regurgitando, irreparabile damnum vrgendo. Turbatum istum fluxum, mentis alienationi non raro ansam praebuisse etiam recordor, similem autem casum epilepsiae a mensibus suppressis refert Hofman. Med. Systemat. Tom. IV. P. 3. C. I.

2. In

2. In moerore contra tonus solidorum soluitur, circulus fit tardior, se-et excretiones impediuntur, humores spissi et impuri coaceruantur, et sic tristitia sequuntur symptomata.

3. Sanguis autem in et circa vterum stagnans tardiori reflexu partes solidas relaxat, impediendis secretionibus, et stasibus inducendis aprus. Quid mirum quod hac ratione sanguinis mixtio turbetur, et partium seroso - mucidarum excretio contingat. Hic fluor albus benignus ob viciatam vteri constitutionem et non raro caussas altius e. g. in tubis Fallopiianis, fimbriis haerentes curatu difficilior redditur, quam quidem malignus, qui, causa modo detecta, integris adhuc partibus, per antiuenera faciliore curatur modo. Benignus autem fluxus saepe vicarius menstruo existit, hinc adhibitis medicamentis cohibito, in deteriora cuncta ruunt.

4. Causa igitur non sublata effectus etiam non cessat. Menstrua hinc in nostro casu ordinate prouocare, intentio erat. Et fatendum omnino est, quod copiosa medicamenta in mensuris restituendis usurpata rem non expediant. Ductus ergo naturae sequendus, illumque dum ipse laborat adiuuemus. Scilicet ante solitum eru-

ptionis tempus resoluentia cum blande invitantibus, et temperantibus adhibenda, et per sex vel octo dies continuanda. Reliquo mensis tempore, a medicamentis abstinemus, negotium autem coeptum eodem sequentis mensis tempore prosequimur. Haec methodus multoties legitimita, etiam in praesenti casu spei respondit.

5. Prava autem consuetudo, ollis carbonibus ligneis repletis superfedere, lycurgeas exposcit leges. Refrigeratio quidem menstruat, si quid unquam nocet, Hippocrate notante Aphorism. Lib. V. aph. 18. ubi, frigida inquit, conuulsiones, distentiones rigoresque febriles faciunt. Verum iste calor a prunis candentibus proficiscens pessimus est. Sulphur namque carbonum vaporosum, neruis admodum inimicum est. Obtundit enim, elasticitatem auferit, ac quae superfedent somnolentae ac stupidae, vertiginosae evadunt, et caput quam maxime dolet. Optandum foret, ut vasa, quibus in templis superfedent feminae, abrogentur, speciatim enim eae, quae ieiuno ventriculo templum ingrediuntur, et conciones prolixiores audire coguntur, cephalalgia, vomitibus, vertigine, mensium suppressione, et hysterici mali exacerbatione corripiuntur. Vtinam in
omni-

omnibus esset modus, certi denique fines. Recursus hinc epilepsiae vterinae in nostra, ab usu carbonum, non erit mirandus.

6. Rarius in virginibus fluor albus occurrit. Laesionem enim vteri communissime supponit. Verum et corporis et animi ratio habenda est. Possibilitatem n. 3. ostendimus. Magis autem huic malo, nec non animi simul commotionibus obnoxiae sunt, quae cogitationibus lasciuioribus indulgent, et ita prurimum circa vterum sese manifestantem, sequitur motus sensationi proportionatus. Eae porro vexantur, quae iam aetate prouectae, adhuc durum virginitatis iugum ferre debent, et desiderium clandestinum patefacere dubitant. Quoties enim cachexia, chlorosis, heptica spuria, deliria ab amore occulto obseruata sunt?

CASVS VIII. FEBRIS CATARRHALIS VESICULARIS.

Vir quinquaginta duo annos natus, habitus corporis mediocris, mobili vitae genere deditus, refrigerationi vespertinae obnoxius fit, cum per integrum diem per

E 4

mo.

motum corporis calefactus fuerit. Molestiam primo deglutitionis sentit, ad raucedinem aliquam progredientem, sequitur pectoris angustia, corporis languor, pulsus adest frequens et paruus. Interdum leues lateris dolores. Caput autem quam maxime dolet. Facies turgidula, et inflata. Die morbi quarto facies plena vesicularum grossi magnitudinem aequantium, redditur, huc et illuc erumpentium. Nucha denique et ipsa caluaria adficiuntur. Aurium fluxus sed satis moderatus accedit. Circa vesiculas ardorem molestum sentit. Aduocor, et dicta conspicio. Externe nihil admitto, nisi sacculum e floribus sambuci et chamomillae iam ab vxore positum. Interne autem ordino Ess. alexiph. Stahl. Pimpin. alb. horis matutinis bis ad XXXX. gutt. sumendam, et puluerem febrilem salinum diaphoreticum ter post meridiem vsurpandum. Altero die plurimae ruptae erant vesiculae, et quae adhuc vrebant caute forfice incidere iussi, quo facto multum feri plorabant. Interim promouetur transpiratio placida, per medicamenta partim, partim per infusum Thee. Cuticula indies magis separatur, et erosiones consolidantur. Dolores remittunt cephalgici et pectorales, et post septimum diem aegrotus pristina sanitate gauisus ad consueta negotia reuertitur.

Epi-

Epicrasis.

1. Si qui cutem laedunt morbi, non inter pauciores referuntur. Non quidem exulcerationes chronicas, sed tantum efflorescentias cutaneas in febribus attingam. Quot sunt purpurae species, et variolarum? optimum autem est, quod in curando parvum aut nullum discrimen admittant, nisi quod in alia temperatior, in alia diaphoretica valeat methodus. Purpurae proventus a multis quidem pro noviter detecto morbo habetur, verum maiori fundamento pro antiquo declaratur morbo. Et huius purpurae speciem febrem papularem, vesicularem, viticatam esse notum est.

2. Benignior autem eiusdem decursus est, quam purpurae rubrae aut albae strictae sic dictae. Rationem videtur in feri excreti maiori copia sitam esse. Cum enim communissime a sudoribus repulsis vel impeditis oriatur, facile videmus sero iterum educto, stasibus remotis, et continuata diapnoë rem expediri. Exaestuante autem medicamenta, calida bezoardica hic exsulent, blandas enim secretiones et humorum depurationes orgasmo sanguinis inducto, impediunt. Idem sentiendum de externis, emplastris poros obstruentibus,
E 5 pul-

pulueribus exsiccantibus vel vnguentis relaxantibus. Sicca autem epithemata, veluti in nostro casu, innoxia deprehenduntur. Horis remissis ergo per blandum diaphoreticum aequalem humorum distributionem intendere, paroxysmum temperantibus demulcere res ipsa postulabat.

CASVS X.

EFFLORESCENTIA CUTANEA, IN SVBIECTO IVNIORI TENELLO, CVM VLCE- RIBVS PROFVNDIS INV- CTA.

Puellus trium hebdomadam statim a natiuitate frequentes clamores edit, et inquietus iacet. Aluus magis adstricta est. Mox etiam digitis cutem confricare tentat. Mater robusto corporis habitu gaudet, altera autem mammilla inflammata est et duriuscula, altera lac saltem tenue excernit. Pater habitus siccioris. In tenello huc et illuc in exteriori cute pustulae scabiosae erumpunt, parcius pus edentes. In diuersis autem partibus profundiora fiunt vlcera. Sinuosum existit circa nates, interstitia glutaeci masculi penetrans, et ad os sacrum per-

pergens, tanta capacitate, vt drachma vna et semis iniectionis mundificantis pro vna vice vix sufficeret. Alterum calcaneum occupat, cuius apertura per Empl. de Sperm. Ran. facta vix acus cuspidem aequat. Dilatatam vero per turundam, finis ad digiti longitudinem detegebatur, peripheria, autem satis dura erat. Simile vero vulnus in tibia conspiciebatur, nec non circa patellam. Tempora quoque non libera relinquiebantur, quoduis enim tegebat tumor praedurus nucem iuglandem aequans, ita vt pro exostosi ossis temporum haberi potuisset. Media pars sterni simili adficietur modo. Pertinax denique vlcus in iunctura humeri cum radio et vna euadebat. Per totum corpus furunculi excurrerant, et in vnus fanati locum, ad hydrae lerneae exemplum, decem alii succedebant. Dolores infans miserando ploratu significabat, et interdum epilepticos monstrabat subsultus. Vehementes quoque eiulatus raucedinem tandem producebant. Mater filiolum ad tempus ablactabat, et ipsa lac suum tenue emulgebat, infante nutrici bonae tradido. Interne sanguinem depurantia, et aluum adstrictam soluentia ordinaui! Vtrumque effeci mixtura e Tinct. antim. Ess. Succin. Lign. Sassafr. et Anim. Rhab. partibus anaticis composita, quater per diem

diem guttas decem fumendo. Vulneribus leuioribus latis oleo ouorum et myrrhae per deliqu. addito Ess. succin. et myrrh. tantillo prospexi, et emplastr. sapon. Barbett. cum camphora applicare iussi. Profundiora autem vlcera iniectioe per syringam erant purganda. Parabatur idcirco decoctum foliorum Nicotianae saturatum aquosum ℥ij ol. ouor. myrrh. p. d. ana ℥ij Ess. Hypericon. succin. myrrh. ana. ℥j ol. philosoph. gutt. vi. Haec mixtura balsamica primum vulneri in natibus conspicuo iniiciebatur, atque inde multum saniei et sanguinis educebatur. Satis autem repurgato sinu, solum oleum ouorum et myrrhae finem imponebant. Cetera vlcuscula, praesertim in brachii articulatione, pertinaciora erant, vtpote quod semel haemorrhagiam non leuem profundebat. Repetii ergo interna Anim. Rhab. cum Ess. Lign. Sassafr. et Ess. succin. et oleum philosoph. adhuc externis magis addidi. Tandiu iniiciebatur liquor abstergens balsamicus, donec nulla amplius sanie mixtus effluere coeperat, tum turunda apertura clauderetur, quo iniectum eo efficacius operari poterat. Et sic effluxo sex vel septem hebdomadam spatio tenellus aeger restituebatur.

Epi-

Epicrasis.

1. Ulcera scabiosa saepissime quidem in praxi occurrunt, inter affectus autem infantum in tam tenera aetate constitutorum non facile numerantur. Mirandum omnino est, trium hebdomadam infantem tanta humorum peccantium abundantia vexari, quae ad adfectus ulcerosos disponit. Mater autem plethorica grauiditatis tempore nullo notabili morbo laborans irae saepius obnoxia fuit. Sanguis ergo conspurcatus, foetum eiusdem participem reddidit. Testatur lactis tenuitas et falsedo de humorum prauitate. Bene ergo actum erat, nutrici infantem tradere, donec mater de meliori fingeretur luto, quippe quod etiam simili mixtura effectum est, altera saltim mamma inflammata hac vice ad lactandum inepta.

2. Succus, siue decoctum *Nicotianae* saturatum, egregios praestat in mundificatione effectus. Saturatum autem sit necesse est, alias aqua iniecta nimium relaxaret tonum. Septica praecipue e regno vegetabili petita, longe minores dolores, minoremque affluxum post se relinquunt, quam quidem metallica et mineralia. Haec enim acido principio praedita fibras magis vellendo corrumpunt, cum contra vegetabilia
sali-

salino principio abundantia, magis findendo et secando rem expediant. Ad haec mitiora cum septicis coniuncta, a doloribus novoque affluxu praeservant. Communiter autem liquor balsamicus vulnere a chirurgis iniicitur, et cum materia corrupta iterum exprimitur, apertura denique turunda clauditur. Vnde hac ratione mundificatio debita? vnde consolidationis impedimentorum remotio? Remouendae prius impuritates sunt, et tum adpropriatum medicamen pro vltiori depuratione intus continetur! donec sequenti deligatione iterum educatur.

3. Ulcerationes in brachii iunctura nec non circa calcaneum pertinaciores fuisse, partium constitutioni exsanguis adscribendum omnino est. Sincerus enim sanguis partibus exsanguibus non assimilatur, et sic balsamus naturalis non iusto applicatur modo, et si forsan, facta haemorrhagia, applicatur, noua inde cum sero et acrior producitur confermentatio. Deinde partes exsanguis maiori gaudent tono, sensibiliores ergo sunt, faciliore ergo modo irritantur, sensationi ergo motus superueniens in humorum affluxu saepius nimio consistit, taceo synoviam.

INDEX

*****

INDEX
CASVVM
DECAD. I.

- I. *Casus. Efficacia Arnicae in morbo a lapsu.*
pag. 19
- II. *Febris acuta peripneumonica insequente cholera.* 24
- III. *Suffocatio seu strangulatio hypochondriaca.* 30
- III. *Oculorum adfectus vapore tepido sanatus.* 36
- V. *Mors puerperae a resitantibus secundinis.* 44
- VI. *Vermes cum vrina excreti.* 53
- VII. *Asthma spasticum siccum ex ira et neglecta sanguinis ventilatione.* 59
- VIII.

- VIII. *Epilepsia et animi deliquium ex statu
menstruo inordinato, et fluore albo.* 66
- VIII. *Febris catarrhalis vesicularis.* 71
- X. *Efflorescentia cutanea in subiecto iuniori
tenello, cum ulceribus profundis
iuncta.* 74

FINIS DECADIS I.

Ug 675

25

ULB Halle

3

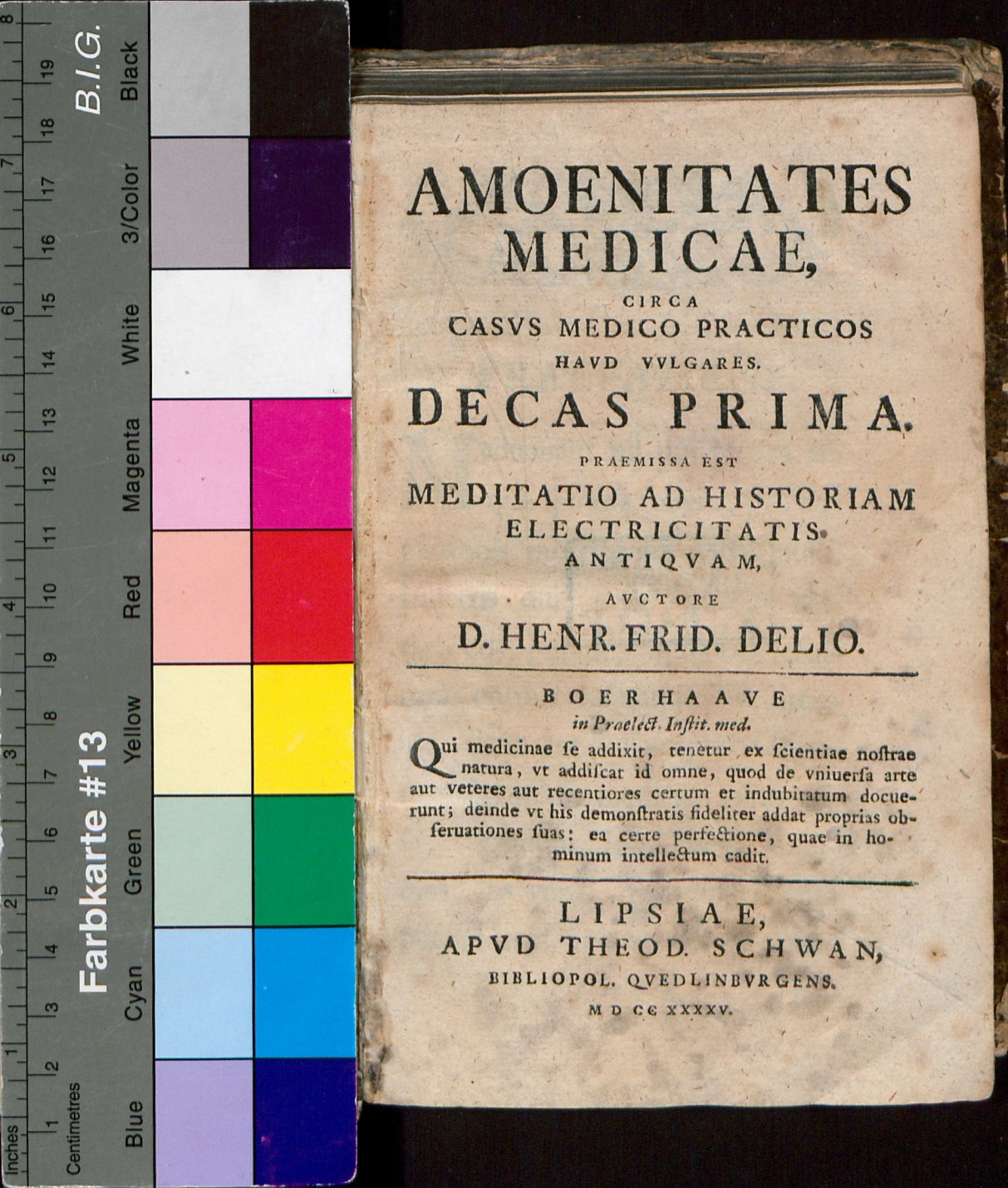
002 217 635

Sb.

B.I.G.

Farbkarte #13

Inches

Centimetres

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

AMOENITATES MEDICAE,

CIRCA
CASVS MEDICO PRACTICOS
HAUD VVLGARES.

DECAS PRIMA.

PRAEMISSA EST
MEDITATIO AD HISTORIAM
ELECTRICITATIS
ANTIQVAM,
AVCTORE

D. HENR. FRID. DELIO.

BOERHAAVE
in Praelect. Instit. med.

Qui medicinae se addixit, tenetur ex scientiae nostrae natura, vt addiscat id omne, quod de vniuersa arte aut veteres aut recentiores certum et indubitatum docuerunt; deinde vt his demonstratis fideliter addat proprias obseruationes suas: ea certe perfectione, quae in hominum intellectum cadit.

LIPSAE,
APVD THEOD. SCHWAN,
BIBLIOPOL. QVEDLINBURGENS.

MDCCLXXXV.